

שלום וברכה לכולם

קבלו כמה רעיונות וטיפים שבעזרת ה' יעזרו לכם סדר בפסח הזה עם התחדשות וחיבור הנפשות ללילה הקדוש.

אז כהקדמה עלינו לזכור כתמיד שהעיקר שהכל תלוי בו הוא התפילה, שכל עניין הצלחת הסדר וכל אשר בו, האווירה והשמחה, ממצה מרור ועד הלל הגדה ושירה (כמו כל עניין אחר בחיים) תלוי בסיעתא דשמיא שלו.

ולכן מהדברים החשובים בהכנת ליל הסדר, זו התפילה, כלומר להתפלל בפרוטרוט על ליל הסדר, על כל שלב ושלב בו, דבר דבור על אופניו..

ועכשיו לקצת עצות מעשיות.

לא כל הנפשות שוות ולא כל הבתים דומים. לכן מה שנאמר פה הוא כעין הצעת הגשה. כל אחד ייקח מה שמתאים לו למשפחתו ולחבריו.

ליל הסדר

הימים שלפני פסח מתאפיינים בהכנות קדחתניות לחג. ניקיונות, קרצופים ועשיית סדר בכל הבית. אלא שלפעמים העיסוק האינטנסיבי הזה משכיח מאיתנו שזוהי רק התפאורה להתרחשות העיקרית של הלילה - ההתרחשות הרוחנית, ולא נותר לנו הזמן והפנאי הנפשי להתכונן אליה כראוי. התוצאה היא, שכולם עייפים ומרוטים, מריצים את ההגדה, ורק מחכים להגיע ל"שולחן עורך", ומשם למפגש עם השמיכה והכרית.

ימים ספורים בלבד נותרו עד לרגע המיוחל. לפניכם כמה רעיונות שיסייעו להפוך את הלילה הזה למשהו חי ומאיר שישאיר לנו טעם מיוחד שלא יישכח במהרה.

המטרה

כמו בכל דבר חשוב, כדי להצליח עלינו להגדיר בבירור מהי המטרה שלנו בליל הסדר. מה היינו רוצים מערב זה? חוויה יהודית מרגשת ומהנה? לימוד יסודות סיפור הפסח? תחושה

שהם חלק חשוב מעם ישראל ועוד טבעת בשרשרת הדורות? חיזוק ה'ביחד' המשפחתי ושמירה על מסורות משפחתיות ייחודיות? או אולי, כל התשובות נכונות?

כדאי שכל אחד יערוך רשימת מטרות קצרה משל עצמו, המותאמת לבני הבית ולגילם. זה יעזור לנהל את הסדר בביטחון תוך שמירה על הפוקוס הנכון. בקיצור חוט שדרה שסביבו יבנה ליל הסדר.

האווירה

ההכנות והניקיונות לפסח לא חייבים להיות סיוט מוקד למתיחות מריבות וקטורים. הם יכולים להיות חוויה משפחתית מגבשת של עבודה משותפת, התחדשות והתרעננות. הכול תלוי בגישה שנבחר לאמץ, במסרים שנשדר ובאווירה שניצור. חשוב שתחושת טרום-החג תהיה כזאת, שיום אחד גם ילדנו ירצו להעתיק אותה לבתיהם. חבל שניתן למירוץ ההכנות לגרום לנו לצעוק על הילדים ולהשאיר משקעים לא נעימים.

ההכנה

חז"ל לימדו אותנו ש"מי שטרח בערב שבת – יאכל בשבת". כלומר החכם עיניו בראשו.

הכנה טובה מראש קריטית להצלחת האירוע. **מומלץ לתכנן את המשימות כך שנסיים את הניקיונות יומיים לפני הזמן (ולא רבע שעה אחרי הדלקת נרות, כמקובל)**. בזמן שנותר אפשר לצאת לטיול משפחתי בארצנו היפה. מזג האוויר נפלא, והכול פורח ומלבלב, זו גם הזדמנות לברך את 'ברכת האילנות', למי שעדיין לא בירך. לא חייבים את הפסח לחיסול חשבונות שנתי עם הבלגן שהשתרר מאז פסח שעבר. מותר להשאיר משהו לחופש הגדול. אם נתמקד בביעור החמץ העבודה תקטן בצורה משמעותית (יודעי דבר טוענים שב-90%...), ותשאיר זמן לדברים נוספים. למשל להכנה רוחנית של היום הגדול. הידעתם שפסח הוא גם יום ההולדת של עם ישראל? חג החירות? האם בתוך אדי האקונומיקה וגרגרי האבק, אנחנו מספיקים גם לחשוב מה המשמעות של זה בשבילנו?

בתום הישיבה המשפחתית על חלוקת התפקידים - מי מנקה איזה חדר, הקדישו רבע שעה להטלת משימות מסוג נוסף: כל אחד צריך להכין לליל הסדר קטע מיוחד – הצגה, חידה, סיפור, משחק, פירוש יפה על ההגדה. אם באים אורחים – עדכנו גם אותם. יש היום המון הגדות נהדרות וידידותיות למשתמש שאפשר להיעזר בהן. קטנים שמתקשים - ייעזרו בגדולים. העיקרון: ליל הסדר שייך לכו-ו-לם! לא כצופים מן הצד אלא כמשתתפים פעילים. הכינו את הילדים והסבירו להם בפרטים מה הולך להיות בליל הסדר: מי האורחים שיגיעו, מה סדר ההתרחשות.

"אוכל, קדימה אוכל"

מומלץ מאוד שכולם יחטפו איזו ארוחה קלה (עוף, פירות ירקות) בשעות אחר הצהרים .
אמנם צריך לאכול את המצה לתיאבון, אך אין מצווה להגיע מורעבים ולהריץ את ההגדה במהירות, כשקרקורי הקיבה מכתיבים את קצב ההתנהלות .

*הודיעו מראש למשתתפים שיש תוכנית מרתקת ומליאה, ושייקח זמן עד שיגיעו לארוחה. הלילה הזה אינו 'מפגש אכילה'. הקריאה והדיונים בהגדה הם כל העניין בערב הזה !

*שנו את סדרי הישיבה ממה שמורגלים כל השנה, שימו כלים חדשים, בקיצור, כל דבר שייצור תחושה של שוני והתחדשות .

*עוד עצה חשובה לליל סדר מלא חיות - היא לשלוח את כל המשפחה: גברים נשים וטף, למנוחת צהריים ואגירת כוחות לקראת הלילה הגדול בשנה. אחרי כל עבודת ההכנות מגיע לכם להתפנק קצת במיטה ולהטעין מצברים.

פעילויות ועיצות

הפסיביות היא האויבת הגדולה של החג. כבר לפני אלפי שנים עיצבו חכמים את ליל הסדר כך שיהיה מגרה ומעורר לילדים ויגרום להם לקחת בו חלק פעיל. זה בדיוק מה שגם אנחנו צריכים לעשות. במקום שאדם אחד יקרא את ההגדה וכל השאר ישתעממו בשקט, כולם צריכים לקחת בה חלק.

כדאי שהשולחן יהי ערוך רק עם יין וכוסות שתיה וקערת הסדר. שאר האביזרים האחרים כעת אינם נחוצים. טוב להעמיד כמה בקבוקי מיץ קר וטעים לרענן את המוחין מידי פעם. וכמו כן קצת מיני מתיקה, אבל נדבר על זה בהמשך.

*במהלך הערב שלבו סבב פרגונים 'שבו אומרים מילה טובה לאנשים שסביב השולחן על החלק שלהם בהצלחת הערב (בניקיונות, בישולים, טבילת כלים, עריכת שולחן, קניות וכדו') .

*אם אתם מזהים שילד מהילדים הקטנים חסר סבלנות, הוציאו שקית הפתעות שהכינותם מראש עם תעסוקה לילד: ספרים הגדה מצויירת איזה צעצוע וכו'.

*בקשו מהמבוגרים שבחבורה לספר על "**יציאת מצרים**" שלהם ולשתף בחוויה אישית ששינתה את חייהם או בנס הצלה שאירע להם .

*כל אחד יספר עם איזה דמות אחת מההגדה הוא מזדהה ולמה, ויספר את סיפור יציאת מצרים מנקודת מבטה .

*מדי פעם, תנו לילדים "**הפסקת התפרקות**" שתאפשר להם לענות על הצורך בתנועה והפעלת הגוף. לא קל לשבת שעות שלימות על כיסא, בטח כשאתה רק ילד או נער. שליחות חשובה להביא דבר זה או אחר גם עוזרת. מזיגת יין פתיחת דלת ועוד.

*אגב, אל תלחצו על הילד להתבטא. כבדו את רצונו, גם אם הוא שר לפני זה בביטחון מלא וכעת הוא לא מעוניין, אל תכפו עליו. המעמד עשוי להביך או לבייש אותו.

משחקים

הנה כמה רעיונות למשחקים מהנים לילדים על שולחן החג:

- ספרו חלק מסיפור ההגדה עם **שגיאות** ('למלך מצרים קראו אנטיוכוס') ותנו לילדים הקטנים לתקן אתכם.
- כששרים: 'חד גדיא', בקשו מהנוכחים להוסיף אפקטים קוליים מתאימים לחיות (ילדים אוהבים את זה, ולא תאמינו איך הגדולים נכנסים חזק לעניין...). גם חד גדיא שמתחיל כל חיה בפנטומימה זה משהו.

חידות

פסח הוא החג של הקושיות. אין ספק ששאלות מפולפלות ומעוררות מחשבה, יעשו טוב ויכניסו קצת אקשן גם לסדר היבש ביותר. לאורך הסדר שאלו את הילדים כמה שיותר שאלות על כל מעשה או משפט שדורש הסבר.

בחנויות תמצאו שישים ריבוא הגדות מבוארות ומאירות. לא יזיק גם לשמוע שיעור תורני או שניים כהכנה לחג. כמה שחשוב לשאול את הילדים, חשוב יותר לעודד ולתגמל אותם כשהם שואלים שאלות טובות. זאת הרי הפואנטה של 'מה נשתנה'. מי שיצליח לשאול את "הקושיה החמישית" שאף אחד לא יידע להגיד עליה תשובה, יזכה בפרס מיוחד.

פרסים שקדים ואגוזים?

תנו פרסים מותאמים לדור. אפשר ללכת לחנות 'הכל בשקל' וקנו מלא הפתעות שאינם מוקצה בשבת ויו"ט, ועל כל שאלה או תשובה טובה (נסו למצוא את טוב שבכל שאלה או דבר מה שאמר מי מהמשתתפים) תנו משהו. גם ממתקים (מרשמלו ודומיו) יעשו את העבודה.

דיונים

ערכו מידי פעם דיון רציני על אחד הנושאים העולים מההגדה. חשוב להתאים את הדברים אל הנוכחים, ולהתאמץ לשתף גם את הילד התמים ואת זה שאינו יודע לשאול ומאזין מן הצד בלי להתערב. הנה כמה דוגמאות:

- **ליל הסדר** – איזה חלק בליל הסדר/בהגדה אתם הכי אוהבים? למה?
- **"השתא עבדי לשנה הבאה בני חורין"** – "מה ה'מצרים' שלך? – כל אחד יאמר דבר אחד אליו הוא משועבד והיה רוצה להשתחרר ממנו בשנה הקרובה.
- **"מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות"** – "לאיזה דבר היית קורא שינוי משמעותי בחייך? למה קשה להשתנות? מה יכול לעזור לנו להשתנות?"

- **"עבדים היינו לפרעה במצרים –** "למה עם ישראל היה צריך להיוולד כעם מתוך סבל נורא של שעבוד ארוך במצרים? מדוע חשוב כל-כך לזכור את מה שהיה שם?
- מה היית עושה לו היית במקומן של המיילדות?
- או במקומו של עמרם במצרים?
- האם היית מוכן לקפוץ לים כפי שעשה נחשון?
- איך אתם מבינים את אותם ארבע חמישיות מעם ישראל שמתו במכת חושך כי לא רצו לצאת ממצרים?
- מה פשר העקשנות של פרעה לסרב לשלח את ישראל, למרות כל המכות הניחתות עליו? למה הוא לא פשוט הרג את משה באחת המכות הראשונות? האם אתם מכירים תופעות מהסוג הזה מהחיים היום?
- **"כנגד ארבעה בנים דיברה התורה –** "עברו יחד על רשימת הבנים וחפשו נקודות טובות שאפשר לקחת לחיינו **מכל אחד** מהבנים .
- **"והיא שעמדה לאבותינו –** "אם זכיתם שסבא וסבתא יהיו אתכם סביב השולחן, בקשו מהם לספר את הסיפור האישי שלהם, הכי מפחיד, הכי מסוכן, שהכי ראו בו את יד השם, איך הם ניצלו מאיזה קרב, הפגזה או מלחמה. בקשו מאבא ואמא שיספרו על ליל סדר אחד, או על מאורע בו שלא ישכחו כל חייהם.
- "ויהי שם לגוי – "מלמד שהיו ישראל מצוינים שם – פירוש המילה מצוינים נבדלים, במה לדעתך עם ישראל שונים מכל עם?
- **"וגאלתי אתכם בזרוע נטויה –** "איזו זכות מאירה לך שיש לעם ישראל בדורנו שבגללה ה' יגאלנו במהרה?
- **אפיקומן –**איזו מתנה היית רוצה לבקש מאבינו שבשמים?
- **"אילו הוציאנו ממצרים ולא...דיינו –** "כל אחד יאמר דבר שהוא מודה בו לה' ושמח, דבר בו הוא מודה למישהו מהמסובים, ועוד דבר אחרון עליו הוא מודה הקשור לעם ישראל.

האפיקומן

דווקא האטרקציה הגדולה ביותר של הערב הזה הופכת לעיתים למוקד של תסכולים ומפח נפש מהרבה סיבות. נסו לארגן עבודת צוות מחפשים מהנה, ולא דווקא מציאת המטמון אישי. אפשר גם להכין פרסים זולים לכל צוות "מגלי האפיקומן", ובלי קשר כדאי להחליט ולהודיע מראש על גובה הסכום המתנה שלא ליצור אשליות ואכזבות.

כל מה שהבאנו כאן הוא בבחינת תן לחכם וחכם עוד, כל אחד לפי נטייתו הטבעית ולפי הלך רוח של ביתו ואורחיו.. כדאי להוסיף או להמציא רעיונות נוספים. כדאי להיות עם יד על הדופק, לחוש את מידת שיתוף הפעולה של הילדים, ולפעמים עדיף לדחות את ההרחבות

לזמן הסעודה, שולחן עורך, ולא להכריח ולאליץ הבאת פירושים או פעילות שנעשית שלא בכיף. סדר משמעותי ומעניין צריך הכנה והשקעה.

בהצלחה.